

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 497/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. P., zastúpeného primátorom JUDr. P. H., P., právne zastúpeného advokátom JUDr. A. N., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 5 Co 51/2011-163 z 10. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2011 doručená sťažnosť M. P., zastúpeného primátorom JUDr. P. H., P. (ďalej len „sťažovateľ“), právne zastúpeného advokátom JUDr. A. N., P., pre namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co

51/2011-163 z 10. mája 2011 vo výroku, ktorým bolo zrušené uznesenie Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 256/10-143 zo 16. marca 2011.

Sťažovateľ bol žalovaný o náhradu za užívanie nehnuteľnosti s príslušenstvom. Na základe odvolania žalobcu spoločnosť B., s. r. o., krajský súd ako súd odvolací zrušil uznesenie okresného súdu v napadnutej časti, t. j. vo výroku o zastavení konania. Ako dôvod zrušenia uznesenia súdu prvého stupňa uviedol odvolací súd *„späťvzatie žaloby žalobcom v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 256/2010, pričom k späťvzatiu uvedenej žaloby došlo skôr, než súd prvého stupňa rozhodol o zastavení konania vo veci pod sp. zn. 11 C 256/2010, resp. že k späťvzatiu žaloby došlo skôr, než sa začalo pojednávanie vo veci pod sp. zn. 14 C 256/2010“*. Odvolací súd teda dospel k záveru, že z dôvodu späťvzatia žaloby vo veci sp. zn. 14 C 256/2010 už táto nepredstavuje prekážku začatej veci vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 11 C 256/2010.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uvádza:

„Odvolací súd na jednej strane preukázal v odôvodnení svojho uznesenia, že týmto jednotlivým procesným otázkam rozumie, ale na strane druhej, vyvodil záver, že späťvzatie žaloby konvaliduje vznik prekážky začatej veci. Táto úvaha o zhojení prekážky litispendencie späťvzatím žaloby sa javí ako neprípustná, arbitrárna a v rozpore s konštantnou judikatúrou.

Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 21. 10. 2009, sp. zn. I. ÚS 320/09, podľa ktorého prekážka litispendencie patrí k podmienkam konania a ak súd zistí, že v tej istej veci prebieha iné konanie, je povinný začaté konanie zastaviť; rozhodujúcim okamihom pre posúdenie existencie prekážky litispendencie je stav v čase začatia konania. Pre uvedenú prekážku súd musí neskoršie konanie zastaviť bez ohľadu na to, že navrhovateľ zoberal návrh na začatie konania späť.

Z vyššie citovaného uznesenia ÚS SR ďalej vyplýva, že účinky začatia konania sa totižto prejavujú v oblasti procesnej, ako aj v oblasti hmotnoprávnej (vecnej). Procesnoprávnym účinkom je predovšetkým vznik procesnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a tým, proti komu návrh smeruje. Vznik tohto procesnoprávneho vzťahu zakladá

procesnú prekážku „ne bis in idem“ (nie dvakrát o tom istom) pre vznik ďalšieho vzťahu na základe totožného návrhu, teda aj prerokovaniu a rozhodnutiu tejto veci.

Aj z ustanovenia § 83 O. s. p. jednoznačne vyplýva, že rozhodujúcim okamihom pre posúdenie, či pôjde o prekážku litispendencie alebo nie, je okamih začatia konania, t. j. deň, hodina, minúta, kedy bola žaloba doručená súdu, resp., deň, kedy bolo vydané uznesenie, podľa ktorého sa konanie začína bez návrhu.

Vzhľadom na to, že prekážka začatej veci patrí k neodstrániteľným nedostatkom podmienok konania, tento nedostatok nemôže byť zvrátený, resp. zhojený dispozičným úkonom účastníka, akým späťvzatie žaloby nepochybne je.

Krajský súd v Prešove v napadnutom rozhodnutí uvedené otázky, ktoré boli predmetom konania, vyriešil odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne v odôvodnení svojho rozhodnutia vyrovnal s inými, resp. odlišnými právnymi závermi vyslovenými v iných súdnych rozhodnutiach.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo M. P. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 05. 2011, č. k. 5 Co 51/2011-163 vo výroku, ktorým bolo zrušené uznesenie Okresného súdu v Prešove zo dňa 16. 03. 2011, č. k. 11 C 256/10-143 vo výroku o zastavení konania, porušené boli.

Zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 05. 2011, č. k. 5 Co 51/2011-163 vo výroku, ktorým bolo zrušené uznesenie Okresného súdu v Prešove zo dňa 16. 03. 2011, č. k. 11 C 256/2010-143 vo výroku o zastavení konania a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť trovy konania M. P. v celkovej sume 314,18 € na účet jeho právneho zástupcu JUDr. A. N., P. v lehote do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Podstatou námietok sťažovateľa je tvrdenie o nesprávnosti rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 51/2011-163 z 10. mája 2011, ktorým krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 11 C 256/2010-108 z 11. januára 2011, ktorým súd toto konanie zastavil. Podľa názoru sťažovateľa úvaha krajského súdu o zhojení prekážky litispendencie späťvzatím žaloby sa javí ako neprípustná, arbitrárna a v rozpore s konštantnou judikatúrou. Odvolací súd tak nekonal v súlade s princípom právnej istoty a porušil tým sťažovateľovo základné právo zakotvené v čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Odvolačí súd po oboznámení sa so spisom sp. zn. 14 C/256/2010, ktorý sa pre tento účel od súdu prvého stupňa vyžiadal, zistil, že aj v uvedenej veci zobral žalobca dňa 03. 01. 2011 žalobu späť. Zo spisu ďalej vyplýva, že žalobca zobral žalobu vo veci sp. zn. 14 C/256/2010 späť skôr, než prvostupňový súd rozhodol o zastavení konania v tejto veci, t. j. vo veci sp. zn. 11 C/256/2010...

... Späťvzatie návrhu na začatie konania je dispozitívny procesný úkon účastníka konania, ktorým účastník konania realizuje svoje procesné právo. Jeho účinky znamenajú, že konanie sa skončí bez meritórneho rozhodnutia vo veci samej. Žalobca týmto svojím procesným úkonom disponuje celým konaním a dôsledkom takéhoto procesného úkonu účastníka je buď zastavenie konania alebo pokračovanie v ňom.

Keďže vo veci Okresného súdu Prešov sp. zn. 14 C/256/2010 došlo ku späťvzatiu žaloby voči žalovanému skôr, než by sa začalo pojednávanie (§ 96 ods. 3 O. s. p.), nesúhlas žalovaného so späťvzatím žaloby je neúčinný, čo prvostupňový súd v napadnutom uznesení opomenul. Keďže súd prvého stupňa vo veci zastavil konanie pre prekážku litispendencie vo vzťahu k veci sp. zn. 14 C/256/2010, bolo potrebné vychádzať zo skutočností, vyplývajúcich z tejto veci.

Aj keď sa formálne javilo, že tu prekážka začatej veci je, v súvislosti so späťvzatím návrhu na začatie konania vo veci 14 C/256/2010 je potrebné poukázať na to, že k nemu došlo skôr, než sa začalo pojednávanie, preto účinky takéhoto úkonu (späťvzatia žaloby žalobcom) nemôže žalovaný zvrátiť. Absentuje tu totiž zákonný dôvod na taký postup súdu, ktorým by mal tento pokračovať v konaní. Žalobca vzal žalobu späť pred začatím pojednávania, preto súhlas žalovaného nebol potrebný a prípadný nesúhlas žalovaného by nebol ani účinný a nemohol by zabrániť účinkom späťvzatia žaloby, teda zastaveniu konania. Súd prvého stupňa preto nemôže vo veci sp. zn. 14 C/256/2010 rozhodnúť inak, než zastavením konania.

V dôsledku takéhoto postupu je potom zrejmé, že vec sp. zn. 14 C/256/2010 nebude tvoriť vo vzťahu k veci sp. zn. 11 C/256/2010 prekážku začatej veci.“

Vo vyjadrení predsedu kolégia krajského súdu sp. zn. Spr. 10131/2011 boli zopakované dôvody na rozhodnutie, uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia. Na ich základe odvolací súd ustálil, „že v dôsledku uvedených skutočností je potrebné považovať podanie skoršej žaloby, vedenej pod sp. zn. 14 C/256/2010 v súvislosti s jej následným späťvzatím za odstrániteľný nedostatok podmienky konania, v dôsledku čoho môže súd prvého stupňa v súlade s citovaným ustanovením § 104 ods. 2 O. s. p. pokračovať v konaní v tejto veci“.

Ústavný súd v prípadoch, keď riešil problematiku možného porušenia základného práva na súdnu ochranu konkrétnym rozhodnutím všeobecného súdu, uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neznamena právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nemožno považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06, III. ÚS 218/07).

Podľa § 83 Občianskeho súdneho poriadku bráni začatie konania tomu, aby o tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie. V tomto ustanovení vyjadrená prekážka veci začatej (litispencia) patrí k podmienkam konania, ktorých nedostatok súdu znemožňuje konať vo veci a rozhodnúť o veci, o ktorej už bolo skôr začaté konanie. Jej zmyslom je zabrániť tomu, aby v tej istej veci prebiehalo viac ako jedno konanie a bolo prijaté viac ako jedno meritórne rozhodnutie. Súd musí prekážku začatej veci z úradnej povinnosti odstrániť. Spravidla súd zastaví konanie o návrhu, ktorý bol podaný neskôr. Ak však súd v dôsledku právoplatného rozhodnutia zastaví skoršie konanie, nastane nová procesná situácia, v ktorej prekážka litispencie odpadla, a pretože súd v skoršom konaní nerozhodol meritórne, iba procesne, nevznikla ani prekážka veci rozhodnutej.

Ústavný súd z podania a vyžiadaného spisu krajského súdu zistil, že na okresnom súde boli začaté v tej istej veci dve konania, čo v čase podania neskoršieho podania predstavovalo vadu v konaní. Na základe dispozičného úkonu vzatia späť žalobcu došlo neskôr k zastaveniu skôr začatého konania, čím bola vada v konaní zhojená. V tomto štádiu už teda namietaná vada v konaní nemohla mať za následok porušenie ústavou zaručených základných práv účastníkov konania. V čase, keď vo veci rozhodoval okresný súd a tiež aj krajský súd, prebiehalo na súde už len jedno konanie, tvrdená prekážka začatej veci už bola odstránená aj keď neprávoplatným rozhodnutím, otázku späťvzatia žaloby zo strany žalobcu nemožno odvolať, takže nemohlo dôjsť k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces v konaní, v ktorom vystupoval ako žalovaný.

Ústavný súd dospel k záveru, že v dobe rozhodovania súdu prvého i druhého stupňa bola už prekážka litispendencie odstránená. Krajský súd sa svojím postupom a rozhodnutím nedopustil sťažovateľom tvrdeného porušenia práva na spravodlivý proces, len rozhodol o tom, aby sa pokračovalo v neskoršie začatom konaní, pretože konanie, ktoré začalo ako prvé, bolo právoplatne zastavené. Ak sa sťažovateľ odvoláva na rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 320/09, v tomto prípade bola opačná situácia ako v preskúvanom prípade, pokiaľ ide o späťvzatie žaloby.

Ústavný súd k veci dodáva, že všeobecný súd správne vykladal a používal ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na spravodlivé konanie. V súlade s § 1 procesnej normy postupoval tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania, a poskytnúť tak materiálnu ochranu zákonnosti. V rozpore s požiadavkou materiálnej ochrany práv zo strany súdnej moci môže byť aj príliš formalistický výklad práva, čo môže mať za následok porušenie ústavných princípov práva na spravodlivý proces, v posudzovanom prípade napr. v podobe odňatia práva konať pred súdom.

Po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký jeho výklad a aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré by mohli

vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd tak nezistil pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti žiadne skutočnosti nasvedčujúce priamej súvislosti medzi rozhodnutím krajského súdu a sťažovateľom označenými základnými právami, a preto jeho sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. novembra 2011